

De kunst van het misleiden

AS IF – THE MEDIA ARTIST AS TRICKSTER

DIVERSE KUNSTENAARS

Waar Framer Framed, IJpromenade 2

Te zien t/m 5/3

★★★★☆

De aandeelhouders van Dow Chemical schrokken zich waarschijnlijk een hoedje op 3 december 2004. Die dag interviewde de BBC een vertegenwoordiger van het bedrijf Dow, omdat het toen twintig jaar geleden was dat een giframp plaatsvond in de Indiase stad Bhopal. De spreker genaamd Jude Finisterra liet weten dat zijn bedrijf eindelijk verantwoordelijkheid neemt, en alle slachtoffers van de ramp een schadevergoeding zou toekennen à 12 miljard dollar in totaal. Want het was 'the right thing to do'. De prijs van Dowaandelen zakte pardoos.

Alleen bleek er geen Jude Finisterra bij Dow te werken. De BBC was om de tuin geleid door activisten van The Yes Men. Zij brachten een 'wat als'-scenario prachtig in beeld; wat als Dow het moreel juiste zou doen? Dow moest afstand nemen van Judes uitspraken en dat maakte pijnlijk duidelijk dat het bedrijf weigerde verantwoordelijkheid te nemen. The Yes Men legden de vinger op de zere plek.

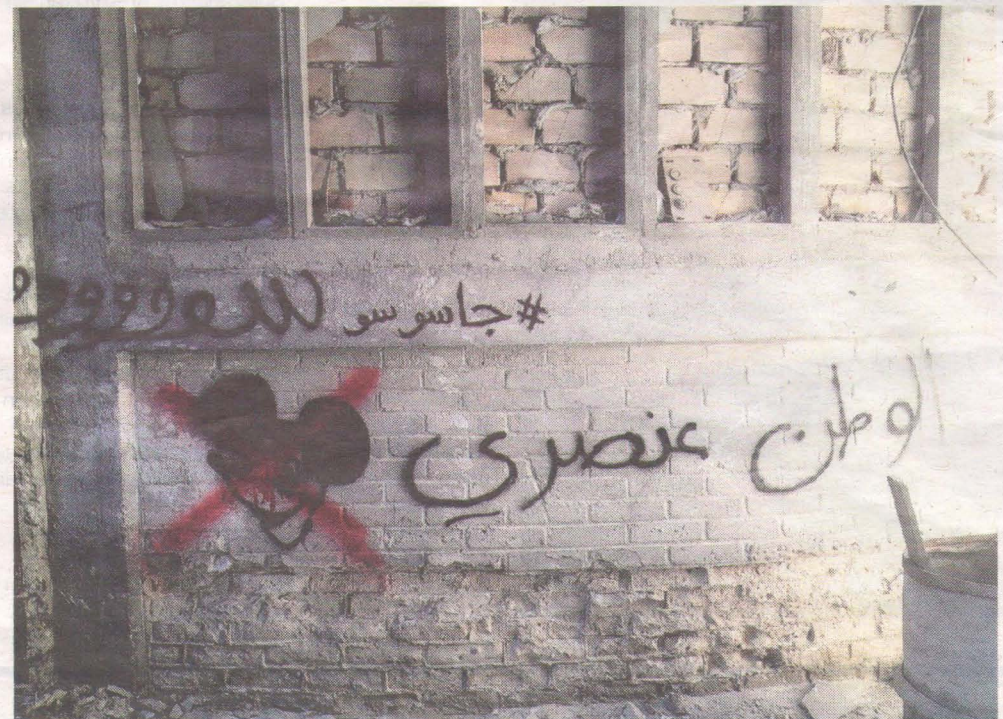
Taaie problemen

Een video van deze succesvolle hoax is te zien in de expositieruimte van Framer Framed, in de relevante groepstentoonstelling *As if: the media artist as trickster*. Het thema, misleiding, is razend actueel. Helaas. *Post-truth*, staat in grote letters op de vloer; nog geen drie maanden geleden door Oxford Dictionaries uitgeroepen tot Woord van het Jaar 2016, omdat emoties en persoonlijke overtuigingen meer invloed hebben op publieke opinie dan de feiten.

Het beeld dat de tv-serie *Homeland* schetst van het Midden-Oosten wordt bijvoorbeeld nogal eens voor waar aangenomen. Dus toen drie kunstenaars de opdracht kregen om voor de sets realistisch ogende graffiti te maken, grepen zij hun kans.

Blijkbaar hadden de producenten dat niet door; pas toen de afleveringen werden uitgezonden ontdekten kijkers die Arabisch konden lezen dat er bijvoorbeeld 'Homeland is racistisch' stond. Een bijzondere combinatie van geestige sabotageactie en bloedserieuze boodschap.

Het grote nadeel van een tentoonstelling over bedrog is dat je meerdere keren terug moet komen om alles te kunnen zien. De expositie verlangt aandacht en vasthoudendheid om de documentatie van de hacks te bestuderen. Dat kost tijd (de duur van de films varieert van zes tot wel 59 minuten). Je moet het soms taaie probleem leren kennen, begrijpen, om te zien hoe ingenieus mediakunstenaars als 'tricksters' in

→ De graffiti zoals te zien in *Homeland*. De teksten bleken kritiek op de serie te bevatten.

de situatie weten te infiltreren.

Het is aangenamer om zulke projecten vanuit je luie leunstoel thuis uit te pluizen, dan op een houten bankje, of staand. Surf dan eens naar GuantanamoBayMuseum.org, over dit gedach-

te-experiment: wat als de militaire basis was gesloten en 'Gitmo' een museum was geworden? Een bizar idee, maar geloofwaardig uitgewerkt. Een *alternative fact* om voor te duimen.

Sophia Zürcher